

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av en fartygslämning vid Skeppstad, norr Hamburgsund i Tanums kommun - komplettering

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av en fartygslämning vid Skeppstad, norr Hamburgsund i Tanums kommun - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:15). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

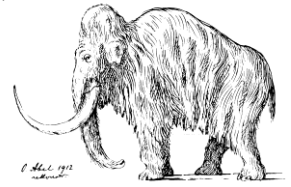
LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

25 mars 2013

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2013:15
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV EN FARTYGLÄMNING VID
SKEPPSTAD, NORR HAMBURGSUND I TANUMS KOMMUN-
KOMPLETTERING

Uppdragsgivare: Västarvet, FE 004, 405 83 Göteborg. (Kontaktperson: Staffan von Arbin, Bohusläns Museum, Box 403, 451 19 Uddevalla. 0706-233237)

Område: Bohuslän **Prov nr:** 55563-55566 & 55684-55690 **Antal sågskivor:** 4 & 7

Dendrokronologiskt objekt: Klinkbyggt, P1 spantlik, P2 bord ½ höjden, P3 bord ½ höjden & P4 bord hela höjden. Inget bord utgör centrumstock. Komplettering: G=Garnering, B=Bord, S=Spant

Information

Beskrivning av tabellen närmast nedan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”Antal radier”, indikerar antalet uppmätta sektioner från innersta till yttersta årsring i virket. Vanligtvis mäts två radier på ett sågprov och en radie på ett borrprov.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger kan olika informationer förkomma. En vanlig är ”trädets egenålder”, vilket avser från grodd till död (avverkning).

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd slag	Antal ÅR; 2 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Trädets Egenålder uppskattn
55563	P1	Ek	105;3	Nära Sp ej W	Ej datering	(E 1261)	140-190
55564	P2	Ek	65	Ej Sp ej W	Ej datering	-	180-230
55565	P3	Ek	157;3	Nära Sp ej W	1198	E 1208	190-240
55566	P4	Ek	27	Sp=1 ej W	Ej datering	-	70-110
55684	G1	Ek	118;3	Sp 6 ej W	1244	1244 - 1258	200-220
55685	G2	Ek	92;3	Ej Sp	1157	E 1167*	210-230
55686	G3	Ek	96	Sp 16 ej W	Ej datering	(1258 – 1266)	190-210
55687	B1	Ek	131;3	Ej Sp	1209	E 1219*	220-250
55688	B2	Ek	144;3	Sp 20, W	1262	V 1262/63*	240-300
55689	S1	Ek	33	Sp 15, W	Ej datering	-	50-70
55690	Timmer	Ek	67	Sp 14, W	Ej datering	-	90-110

Uppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter och kan därför alternativt betraktas som "ej daterade".

Sammanställning av de båda undersökningarna, 2010:27 & 2013:15

Fem av elva prover dateras från objektet. Ytterligare två prover har fått dateringar men dessa har lägre tillförlitlighet.

De fem proverna korsdaters inbördes, prov G2, B1 och B2 så väl att de måste vara tagna från ett gemensamt träd. Det beräknade fällningsåret skall därför vara som B2, **vinterhalvåret 1262/63***. Ett prov, G1, får en något äldre datering, **år 1244-1258**. Detta kan förklaras med att virket till fartyget har byggts av virke som har lagrats några år eller tillhör den, den typ av virke som avviker från gängse splintstatistik, uppskattningsvis mindre än 5 procent avviker från områdets antal årsringar i splinten.

En annan observation är att virkets huggning av ytved är mycket varierat. Allt ifrån helt oskrädda ytor till virke där mer än 100 årsringar är borttagna (varav minst 80 är kärnved). Mitt tidigare antagande att virket är avverkat på 1210 eller 1220-talet kan därför avfärdas. Tre skilda virkeselement får en entydig datering, vinterhalvåret 1262/63. Proveniensen har ytterligare preciserats till området **Ardennerna**.

Tolkning och beskrivning av dateringsresultaten, undersökningen 2010:27

Prov 55565 dateras till **efter 1208**. Denna *terminus post quem* datering är den helt korrekta beskrivningen, men kan på goda grunder skärpas genom att provet är drygt 20 centimeter långt och stort sett samma årsring utgör den yttersta längs med hela kanten. Det förefaller som man har varit rädd om kärnveden och skrätt bort så lite som möjligt av denna utan endast tagit bort (sav-) splintveden. Eken är därför sannolikt avverkad på 1210-talet eller 1220-talet. Dess växtplats bedöms vara i området **Westfalen till Ardennerna** (eller något mer allmänt beskrivet, mellersta västra Tyskland till sydöstra Belgien). Rhen, Weser eller de Belgiska flodsystemen (i nu nämnd ordning) är de rimliga kandidaterna för virkets transport.

Bordsplanken, P2 och P3, är uttagna tangentiellt ur stocken cirka fem centimeter från mårgen och är kluvna/sågade i nivå med mårgen så att bordsplankan utgörs av halva möjliga bordshöjden. Vidare är bordets inre del tjockast, fyra centimeter och tunnast ytterst närmast splinten, två centimeter.

Hans Linderson

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, 0738-448812

Fax +46-46-2224830

e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 , 0738-448812